

...a rozprávkam je koniec

"Skloniť sa treba k práci, čo dáva ľuďom chlieb. Hlbšie sa však treba skloniť k matkám, čo dali život deťom. Ale najhlbšie k učiteľom, čo z bytosti vychovali človeka, lebo ľahšie je vrch preniesť, riekú zahatať, prinútiť ju proti prúdu tiecť, ako vychovať človeka so srdcom a dušou ľudskou."

J. A. Komenský

Pravdepodobne ste si aj vy všimli typický fenomén našej spoločnosti- v čase hokejových majstrovstiev sveta sa polovica slovenského obyvateľstva mení na hokejových trénerov, v období ekonomickej krízy sa tá istá časť Slovákov pohotovo rekvalifikovala na ekonomických prognostikov, pár dní dozadu sme mohli špecialistov na svetový terorizmus vyvážať aj za hranice... A tak sa v priebehu krátkého času v našej populácii formovali početné skupiny odborníkov na zaručený koniec sveta, na smrteľné následky očkovania, na emigrantov a imigrantov atď., atď., podľa toho, aká téma práve rezonovala v médiách a na sociálnych sieťach. V týchto dňoch sa to tu opäť hemží kapacitami – tentoraz v odbore školstvo.

Za posledný týždeň som si vypočula a prečítala stovky vyjadrení, názorov, diskusných príspevkov a komentárov (aj so stovkami gramatických chýb). Niektoré boli veľmi pozitívne, povzbudzujúce, ďakovné, odvážne až burcuje, iné ustráchané, nenávisťné, hanlivé, urážajúce, dehonestujúce, dokonca som sa dozvedela, že „učitelia si zaslúžia len prácu v uránových baniach“. Žijeme vraj v demokratickom štáte, a preto uznávam, že každý z autorov uvedených názorov mal právo vyriečiť ich (i keď o tých urážlivých by sa dalo diskutovať). Ako človek s pedagogickým vzdelaním a 29-ročnou praxou v škole – v základnej aj strednej škole- si aj ja dovoľm napísať pár slov k téme ŠTRAJK UČITEĽOV. Možno v dôsledku profesionálnej deformácie pociťujem potrebu vysvetliť neodbornej verejnosti niektoré fakty a eliminovať tak dezinformácie, ktorým je náchylná veriť.

Dezinformácia č. 1: „Štrajk je nátlaková akcia, ktorou chceme prinútiť vládu k unáhleným rozhodnutiam v krátkom časovom období“.

Štrajk, do ktorého vstúpila veľká časť slovenských škôl a učiteľov, je krokom, ktorý nasleduje po niekoľkoročnom úsilí riešiť problémy školstva všetkými dostupnými miernejšími prostriedkami a postupmi. Ponovembrové školstvo vystriedalo 17 ministrov z desiatich rôznych strán, pričom takmer každý z nich prišiel s nejakou novou koncepciou. Mnohé z nich mali katastrofický dopad na úroveň vzdelania – testovanie PISA našich žiakov dopadlo fiaskom a výsledky sú čoraz horšie. Každé nekonceptné, nezmyselné a nebojím sa povedať diletantské rozhodnutie „zhora“ sme vždy pripomienkovali siahodlhými listami, ktoré pravdepodobne nikdy nikto nečítal. Naša nespokojnosť s riešením nahromadených problémov vyústila r. 2012 do štrajku, ktorý však nepriniesol očakávané výsledky ani v oblasti platov, no čo je horšie, ani v požadovanom navýšení štátneho rozpočtu pre školstvo na roky 2013 – 2015. Handicap školstva sa nielenže neodstránil, ale sa naďalej prehľboval. A tak sme opäť pripomienkovali, písali, sťažovali sa. Zo známych dôvodov sme sa prestali spoliehať na podporu a pomoc OZPSAV (tzv. „staré“ odbory), začali sa formovať „nové“ odbory, ISU (Iniciatíva slovenských učiteľov), Slovenská komora učiteľov a ďalšie učiteľské združenia. Veľmi ohľaduplne

a citlivo k žiakom a ich rodičom sme sa snažili upozorniť verejnosť a predovšetkým kompetentných na narastajúce problémy v školstve prostredníctvom „Učiteľskej kvapky krvi“, či akcie „Babysitting day“. Žiaľ – neúspešne. Preto práve prebiehajúci štrajk je logickým a zákonným vyústením nášho úsilia. Verte, úprimne nás mrzí každá jedna neodúčená hodina a záleží len na našej vláde, koľko tých hodín bude. Napriek opačným tvrdeniam má vláda ešte stále čas vykonať príslušné právne zmeny v skrátanom konaní.

Dezinformácia č. 2: „Učiteľom ide len o ich platy“.

Skúste si odpovedať na otázku, aký by mal byť učiteľ vašich detí. Aj vám vyšlo, že by mal byť (požičiam si prirovnanie) „krížencom Supermana a Komenského“? Mal by byť oddaný svojej práci, resp. poslaniu. Mal by byť ľudský, ochotný kedykoľvek pomôcť, poradiť, vysvetliť, doučiť. Samozrejmou sú trpezlivosť, tolerancia, pochopenie pre výstrelky dvadsiatich až tridsiatich pubertiakov v triede, pre poznámky adolescentov, všetečné otázky tých najmenších. Moderný, vtipný, pohotový, nenáladový... Musí byť samozrejme odborník vo svojich predmetoch, stále na sebe pracovať, vzdelávať sa. Byť dochvilný, dokonale pripravený na každú hodinu, objektívny a neomylný pri hodnotení. Presne vie, kedy niečo odpustiť, kedy naopak pritvrdiť. Vymýšľa deťom aktivity, ktoré ich motivujú, inšpirujú,.. vedie krúžky (za 2,60€ na hodinu), zadarmo olympiády, súťaže, organizuje výlety, exkurzie, akadémiu, vyberá peniaze, požičia peniaze, volá rodičom, keď dieťa v škole ochorie. Áno súhlasím, toto všetko k práci učiteľa patrí. K práci slovenského učiteľa však toho patrí viac:

- písať po večeroch absentujúce učebnice a pracovné listy a suplovať tak prácu ministerstva školstva;
- vyrábať si učebné pomôcky, pretože tie na škole sú minimálne také staré, ako dotyčný učiteľ,
- vyplňať nezmyselné tlačivá, tabuľky a dotazníky, ktoré aj tak v živote nikto nebude čítať; nanajvýš nejaký vyšší školský úradník skontroluje, či ste prázdne okienka vyškrtli správnym smerom;
- pokorne si vypočuť „rozsudok“ štátnej školskej inšpektorky, ktorá naposledy stála za katedrou pred pätnástimi rokmi a ktorú nezaujímá, či vie dieťa násobilku a vybrané slová, len nech je finančne gramotný;
- robiť výberové konanie na každú pomôcku (t. j. nájsť tri internetové obchody, ktoré ju ponúkajú a vybrať tú najlacnejšiu (!), nie najkvalitnejšiu);
- sledovať na internete výzvy, následne venovať niekoľko hodín voľného času vypracovaniu projektu. Ak má šťastie a projekt prejde, škola bude bohatšia napr. o desať kusov mikroskopov, na ktoré sa v štátnom rozpočte akosi nemyslelo;
- v snahe nahonobiť si kredity a nehanebne si tak zvýšiť plat o 6% zúčastňovať sa vo voľnom čase často formálnych a nezmyselných školení, ktoré okrem spomínaných kreditov učiteľovi nič nedajú;
- ...

Iste uznáte, že toto všetko sa nedá stihnúť počas vyučovania, takže naša pracovná doba ďaleko prevyšuje počet odučených hodín. Ťažko možno očakávať, že tí najšikovnejší absolventi stredných škôl sa budú hrnúť na pedagogické fakulty s víziou, že za toto všetko dostanú nástupný plat 500€ mesačne. Toľko dobrodruhov a dobrovoľníkov na Slovensku nemáme.

Dezinformácia č. 3: „Štát nemôže do školstva investovať viac finančných prostriedkov“.

My tvrdíme, že štát peniaze má, len vláda s nimi zle hospodári. Ved' miliardu eur sme museli vrátiť EÚ, lebo sme neboli schopní vyčerpať eurofondy, ďalšie miliardy nám pretiekli pomedzi prsty v známych kauzách, 20 miliónov investuje Ministerstvo školstva do obnovy nefungujúceho softvéru Planéty vedomostí na základe pochybnej zákazky, minulý rok si žiaci „vyskúšali“ elektronickú maturitu za niekoľko miliónov, hoci vopred sa vedelo, že celý projekt je odsúdený na neúspech, pokiaľ na školách nie je ani zďaleka taký počet počítačov ako maturantov a takto by sa dalo pokračovať ďalej nevynechajúc „vlakty zdarma“ a populárne sociálne balíčky pre krátkozrakých.

Viem, že učitelia nie sú jediní nedocenení, vieme, že školstvo nie je jediný dlhodobý podhodnotený rezort. Vážim si každú kvalitne odvedenú prácu a podporujem každé úsilie o spravodlivé ohodnotenie. My sme boli dotlačení k štrajku. Podobne ako napr. Zuzana Wienk a mnohé ďalšie osobnosti, ktoré nás podporujú, som presvedčená, že ak vydržíme, Slovensku sa to vráti stonásobne späť! Optimisticky verím, že časom to pochopia aj učitelia, ktorí sa z rôznych (pre mňa nepochopiteľných) príčin doteraz nezapojili. Možno raz aj tá časť večne na všetko nadávajúcej verejnosti, ktorá nás má za lenivých príživníkov, riešiacich si svoje frustrácie na žiakoch, pochopí, že tu zďaleka nejde len o naše platy a že hoci nevyrábame nič, čo sa dá zjesť, nosiť, predať..., že aj tak sme pre nich užitoční a sme minimálne tak tvrdo pracujúci ako oni.

Dúfam, že si nás pre naše postoje raz budú vážiť aj rodičia našich školských detí, aj keď sa možno teraz na nás hnevajú. Právo na kvalitné vzdelanie nemajú predsa len deti solventných, ktorí majú prostriedky na zaplatenie zahraničného štúdia svojich ratolestí! Dnes totiž Slováci neodchádzajú do zahraničia len za prácou, ale už aj za vzdelaním. Pamätáte? Raz nás, učiteľov, nazval jeden z našich ministrov mäkkými bez chrbtovej kosti. S lútosťou a rozčarovaním priznávam, že v niektorých prípadoch sa nemýlil. Našťastie je nás viac, čo nechceme byť členom davu nesvojprávnych jedincov, ktorí odovzdane plnia nezmyselné a nekompetentné rozhodnutia "zhora". Mnohých z nás zastrášujú... Záleží len na nás, či sa dáme. Je to ťažká skúška a veľká zodpovednosť zároveň. My svojim postojom totiž vychovávame. Najefektívnejším spôsobom výchovy je osobný príklad. Ak chcem, aby z mojich žiakov raz boli svojprávni, múdri a odvážni ľudia, ktorí si dokážu slušným a zákonným spôsobom obhájiť svoj názor a miesto v živote, musím byť takou v prvom rade ja.

Naučiť žiakov riešiť exponenciálne rovnice, či princíp fotosyntézy je skvelé, no naučiť ich ísť za svojimi ideálmi a nevzdávať sa ich, je podľa mňa pre život dôležitejšie.

Dagmar Balalová, učiteľka Gymnázia Púchov